

העם

בריחה אל תוך הגרלות

עניי הגשם הראשונים עברו על פני השמים. לאחרים בישרו סוף הקיץ המזחיק, ראשית תקופה רעננה ופורייה. לאחרים לא ניבאו אלא ימים קודרים חסרי-שמש. על פני המאורעות רבצה כענן כבד פריש-תו של דוד בן-גוריון מהנהלת עניי המדינה. לרוב אורחי המדינה בישרה תקופה חדשה של חידוש החלוציות, התחלה חדשה של המדינה אחרי שנצטטה מבחינה רוחנית למבוי סתום של התפרקות. אולם היו רבים אחרים — ובעיקר שותפיו הקרובים ביותר של דוד בן-גוריון עצמו שבריחת מנהיגם לתוך הגדולה בישרה להם ימים קשים של התרוצצות פנימית במפא"י ומאבק חיצוני עם השותפים בקואליציה (ראה להלן).

ב. ג. לא שעה לפיקפוקים הקטנים. הוא ראה את הקשת בענן, תופעת-טבע ססגונית ומארת-עיניים. היתה זו דמותו של ב. ג. עצמו, כפי שהיא משתקפת בעיני ההמונים.

מדיניות

האוצר השני

"למדינת אחרת יש נפט, ברזל, זהב", אמר לא מכבר אחד מראשי המדינה. "למדינת ישראל ישנם שני אוצרות טבע אחד רים, יקרים הרבה יותר: יהודי אמריקה ויטפשות הערבים".

השבוע נוצלו שני חמרי הגלם האלה באור פן קדחני, בשלוש משמרות ליממה. יהודי אמריקה התארגנו לתנועת-לחץ רבתי על ממשלתם, גרמו לכך שהענקת תחודש מדי-החרי שישארל הפסיקה וזמנית את העבודה בירדן — אחרי שהערץ החדש באזור ה-מפורז הושלם למעשה ממילא. הלחץ היהודי הורגש בעיקר בניו-יורק, שם מנסה כרגע מועמד רפובליקאי לזכות בבחירות לראשות העיר אחרי דור שלם של שלטון דימוקרטית היהודים הם שיכריעו בבחירות בניו-יורק. אולם אוצר-הטבע השני הוכיח את עצמו עוד יותר. אחרי שזכה הודות למעשה קיב-יאל לאהדת המלוכה של כמעט כל העולם, חזרו הממשלות הערביות על מיטב השטות יות של המופתי הירושלמי, הודיעו לעולם שלא ישתפו פעולה עם שום חכנית להסדר מרחבי של חלוקת מי הירדן, אפילו יפגע הדבר בתושביהן שלהן. במקום להסכים ל-עקרון ולהתנגד לפרטים, כדרך דיפלומטים נבונים, דחו באופן עקרוני כל אפשרות של שלום עם ישראל.

התוצאה: שבוץ אחרי קיבא נמאסו הערבים על המדינאים ודעת-הקהל בארצות המערב, נוצר שוב שיתוף-משקל ביניהם ו-בין ישראל.

החוק

קומדיה טראגית

היום הגדול הגיע. על קצין צה"ל נפל מסקה המשטרה היה להופיע באולם בית הדין הגבוה לצדק, להסביר מדוע גולגול ארבעה מנכבדי אברגוש מכפרם. הקרובים לעניין ציפו במתיחות רבה לעובדות החדשות שתגלינה ושתוכחנה בעליל. כפי שהבטיחו האח-

ראיים, את כחונותיהם הזדוניות של הארבעה, ביניהם מוכתר הכפר, ראשיד אברעלי, אשר חקופת גלותם עומדת להסתיים בעוד חודש. במקום זה קרה משהו אחר. על שולחן השופטים הונח מכתב מודפס במכונת כתיבה, חתום ע"י דוד בן-גוריון בעט נובע. בעל תאריך שסומן בעט אחר. תוכנו: אי אפשר לגלות לשופטים את הנימוקים לפקודת ה-גלות. הם כה סודיים עד כי אסור לשופטים לדעתם. התנצלו הנתבעים: הנימוקים, שפורסמו בשעתו על-ידי המשטרה ברבים, לא היו הנימוקים האמיתיים.

אסור לדעת. היתה זאת קומדיה טראגית. לפי החוק יכול בית המשפט לפסול את הפקודה אם נימוקיה נראים לו כבלתי מוצדקים, אך אין הוא יכול לדורש שימסרו לו את הנימוקים בכלל. הפקיד שידון אורח למעצר או לגלות אדמיניסטרטיבית, מחוסן לגמרי מפני משפט — אם אך יימנע מלתת כל נימוק שהוא.

השופטים לא נתנו את החלטתם מייד, כמנהגם, אלא דחו אותה לכמה ימים. היה ברור שאין להם דעה אחידה. ואומנם, הוטל עליהם להכריע בשאלה העלולה לקבוע סופית אם יש חופש לאזרח או אין. אם מכתבו של שר-הבטחון מספיק כדי למנוע הגנה משפטית מארבעה אזרחים שהיו ידועים בעבר כידידי היהודים, הרי כל ערכו של בית המשפט העליון, כמבטיח חריות האזרח, מתבטל.

איש לא הסביר מדוע אין לגלות לשלשה השופטים העליונים במדינה, אשר חייהם ומוותם של האזרחים מופקדים בידיהם, את אותם נימוקי הבטחון שהיו ידועים, כנראה, לקצין בעל דרגה נמוכה, שחתם על הפקודה.

ממשלה

העלישי הצוחק

צירי ועידת איחוד הקיבוצים והקבוצות (ראה להלן) חידדו את אוזניהם. רבים מהם לא אהבו במיוחד את הנואם קצין-השירות. פנחס לבון, מ"מ שר-הבטחון, לא זה בלבד שהוא שייך לפלג הקטן ביותר באיחוד, נזר-דוניה, אלא שהוא מסמל גם את טיפוס אנ-שיהמשקל-שעבר שעברו את הגשר החד-כיווני מן החלוציות אל העסקנות.

אולם "המגוון" לבון אמר דברים שהיו-הם באוזניים. בקול מורס יצא להתקפת מצח על אותם המוכנים לקבל כל תכתיב מושיגנטון כשם שאנשי מפ"ם מוכנים ל-קבל כל תכתיב ממוסקבה. לא היה איש בעולם שלא הבין בדיוק ל-איזו כתובת מכון הפגז: אל משה שרת, ש-לפי דרישתו הוססקה העבודה בערוץ הירדן כדי לאפשר את חידוש ההענקת האמ-ריקאית.

ענב שני. בין שרת ולבון התלקחה אי-בה בוערת מאז ביקש ב. ג. להמליך את-לבון תחתיו כראש-הממשלה. אמר אז שרת בלהט, לאחר מראשי מפא"י: "...אם לבון יתמנה תחפשו גם שר-חץ חדש..." בזאת נסתיימה מועצתו של לבון.

למחרת התקפת לבון, חיכו הצופים במא-בק למכת-הנגד של שרת. היא באה מכיוון צדדי. הנחת אותו משה קרן, גבר תמיר ותכול-עיניים ששימש משך ארבע שנים יו-ץ ראשון לשגרירות בחשיגנטון ובצירות

גודה מחמוד אברעלי אברגוש כנצרת
בסחון מובטח

בלונדון. חזר לפני כמה חודשים לתפקידו המביע למדינה קטנה על חופי הים התיכון. תקופת הדססות הגדולות והמעשים ההפ-גנתיים חלפה.

ועידות

הניך ללא הר

משך שלושה ימים חיכו העתונאים לשוא במסדרוני מלון המלך דוד לאנפורמציה חיה על המתרחש באולם הדיונים. הדלתות היו שמורות מפני אורחים בלתי רצויים, ושלילי עתונות הארץ וחוק-לארץ נאלצו להסתפק בהודעות הרשמיות, שפירסם מזמן לזמן ראש שירותי המודיעין, משה (מושיש) פרלמן, עונד סמל הצנחנים.

אולם בשיחות חטופות עם אנשי ועידת המיליונרים, בקומות העליונות של המלון, אפשר היה לשמוע ידיעות מקוטעות על המה-לוקת שבין אנשי הנרי מונטור (מלוה העצי מאות) וד"ר יוסף שחר (המגבית המאוחדת). אך למחלוקת זאת היתה פחות השפעה על ראשית הדיונים כאשר לעיכוב ההענקת. אם חשבו שרי הממשלה שהמציא את הרושם על המדינה הצעירה ידרבן את רוחם של עסקני ה"בונדס" וה"אפיל" גם יחד, הרי נוכחו לדעת שהיהודי ארצות הברית אוהבים אמנם מאוד את מדינת ישראל, אך אינם ששים כלל להתמודדות עם איזוהוא ודאל-לס, שליטי ארצם.

שינוי גמור חל בהלך הרוחות רק ביומה האחרון של הועידה, שעה שנתקבלה הידיעה על חידוש ההענקת האמריקאית. "אם אייך נותן, יתנו גם היהודים" הפטיר אחד המיל-יוונים באנחת רוחה. כהיכחה חותכת, ניתך על שולחן הנשיאות מטר צקים בעלי 5 ו-6 ספרות.

אולם עם חיסול הסיכסוך המדיני, עלה שוב הסכסוך הפנימי לראש הרשימה. רק בערב האחרון ניתנה ההודעה להבחין לצד מי נטו רוב המיליונרים: במסביה חגיגית, לסיום הועידה, חילק דוד בן-גוריון תנ"ך ירושלמי עם חתימתו לכל אחד מהאורחים. כשהתקרב לשולחנו של ראש הממשלה הנרי מונטור, רעם האולם ממחאות כף, בנוד שתנ"כו של ד"ר יוסף שחר, סגן יושב ראש המגבית המאוחדת, לא זכה לכל הר.

קיבוצים

אולקוס שכיר

בייסידי הקיבוץ האמינו באידיאל גדול אחד: לא ינצל אדם את עבודת זולתו. כל שכירת עובד היא בגדר ניצול. כי שום עובד אינו מקבל את מלוא ערך עבודתו. הערך העיוף נשאר בידי המעביד.

אולם בתום כלחמת תש"ח מצאו הקיבוצים, ששמו ידם על מיטב האדמה הנוטשה, כי המלאכה מרובה והיירים העובדות מעטות. לעומת המחסור המשוע בידים עובדות בקי-בוצים ובקבוצות, עמד המחסור המשוע לא-פחית בעבודה במעבדות שפוזרו ביניהם. לפי דרישת הממשלה, שהיתה מעוניינת בגיי-דול ההספקה, החלו קיבוצים רבים קושרים את המועיל (למדינה) עם הסוב (לצמחם), העסיקו פועלים חסירים.

מה ההבדל? "אולם בעיני רבים מ-חתיקי ההתישבות העובדת היתה העבודה השכירה כאולקוס בגוף החברה הקיבוצית. מה ההבדל בין קפיטליסט אחד המנצל אלף עובדים, שאלו את עצמם, לבין אלף קאפי-

מי ישוב את הראש. היתה זאת נקודת המוקד של הצעה למדיניות-בטחון חדשה, שבי. ג. עצמו קרא לה "חזרה לימי החלוציות". פרט שני: למסור תפקידו כטי-חון במשקיהספר לארגון חברי ההגנה דבר שבי. ג. עצמו התנגד לו עד כה בחריפות רבה, מתוך חשש שארגונים פרטיים יתחרו בצה"ל, ייצרו "בעיה פלמ"חית" חדשה.

מה גרם לשינוי? הסביר ב. ג. : אלה תוצאות המחקר שערך בימי חופשתו. אולם איש מפא"י אחר מן הצמרת החלונן: "ב. ג. פורש. הוא לא יצטרך להתעסק עם אנשי ההגנה והפלמ"ח? מה איכפת לו שנש-בור לנו את הראש אתם?"

יחסי חוץ

בלי ויסטות

עד ראש השנה רבו הניחושים: מרדכי אורן יוכרו כחף מפשע, יזכה לחנינה בגלל התערבות אשתו, יגיע ללוד כאות לשינוי יחסי רוסיה-ישראל.

החגים חלפו. אתם הניחושים: מרדכי אורן נשאר שקוע באפולולית הדוממת של סנקראץ. אך לא לזמן רב: משרד החוץ היצני הודיע, בתחילת השבוע, כי הצדק במדינתו אינו טועה. אורן ושמעון אורגנשטיין נמצאו אש-מים בפעולות נגד בטחון הרפובליקה העמ-מית. פסק הדין: 15 שנה לאורן, מאסר ער-לב לאורגנשטיין.

בשביל ישראל, היתה זו הנדעה כי ביח-סים הדיפלומטיים המתחדשים עם הגוש ה-מזרחי, תתפוס ישראל-לא יותר מן המקום

צחוק בצד...

